

Вецо Радичевић

ОПШТИНСКИ ИЗБОРИ 1936. ГОД. И ПОБЈЕДА КОМУНИСТА У ДОЊОЗЕТСКОЈ ОПШТИНИ

Општински избори су организовани 1936. године, док су парламентарни били 1938. На власти је тада била Југословенска радикална заједница, односно ЈЕРЕЗА, какав јој је био популаран назив, са Миланом Стојадиновићем на челу. Док су Јереза, ЈНС, тзв. „ЗБОР Љотића“ биле профашистички оријентисане, и на изборима су наступале са својим кандидатима, Демократска, Земљорадничка, Радничко-сељачка, ХСС, Федералисти и др. припадали су Удруженој опозицији и свака је од њих такође наступала са својим кандидатом.

Иако је Комунистичка партија у Зети имала својих присталица од самог оснивања и континуирано дјеловала кроз читав предратни период, прва илегална партијска ћелија формирана је тек 1935. године.

Познато је додуше да је један број комуниста из Зете већ и раније био организован и дјеловао у другим крајевима наше земље. Тако су већ 1931. године чланови КПЈ постали др Арсеније Шкатарих и професор Бранко Радичевић, а 1932. Митар Бакић. Њих је као студенте у Загребу у КПЈ примио Блажо Јовановић. Такође је познато да су 1933. и 1934. године у Партију примљени Милан Вукотић, Васо Алигрудих, Саво Лубарда и Томица Пиперовић, а вјероватно је прије формирања ћелије у Зети било у другим крајевима још чланова КПЈ, за које због илегалних услова рада и строге конспирације нема података.

Сви су они као студенти за вријеме ферија боравили у Зети, а и касније, кад су били у служби, обично су годишње одморе користили са нама и политички дјеловали. Њихов је утицај особито на напредну омладину био изванредно велик, тако да су прије свега захваљујући њиховом утицају били створени потребни услови за формирање партијске ћелије у Зети.

Прва партијска ћелија формирана је у прољеће 1935. године, па иако је и у вријеме избора била малобројна њен утицај на побједу комуниста на општинским изборима 1936. године био је одлучујући. Послије њеног формирања непрекидно расте и број чланова КП и њен утицај, посебно на напредну омладину, која се такође организује под њеним руководством. Особито су нам за окупљање напредне омладине користиле масовне организације, Удружење трезвене младежи, културно-просвјетно друштво „Даница“, ногометна друштва која су постојала скоро у сваком селу и други облици организовања и рада. Тада је Партија окупљала напредне људе села и преко класних организација, као нпр. Сеоске самопомоћи и Удружења гајитеља дувана, а користила је и све друге облике активности. Тако је Партија већ тада организовала тзв. Народни фронт слободе, који је обухватао све што је било спремно на пружање отпора монархо-фашистичким режимима.

И управо у периоду наглог пораста снаге и утицаја Партије, 1936. године, расписују се избори за предсједнике општина на територији ондашње Зетске бановине, па према томе и за предсједника доњозетске општине.

Неколико година прије тога предсједник општине у Доњој Зети био је Василије Радичевић, биран на претходним изборима. Он је припадао Демократској странци, на чијем је челу био Љуба Давидовић, која је такође припадала удруженој опозицији. Био је један од најутицајнијих и најугледнијих људи у Зети и није никада био режимски човјек. У току НОР-а до капитулације Италије био је у логорима Клос (у Албанији) и у Бару, а погинуо је од четника заједно са још седморицом делегата Зете за Колашинску скупштину децембра 1943. године.

И управо је у толико већа била побједа комуниста на тим изборима кад је за предсједника доњозетске општине изабран истакнути комуниста Васо Алигрудич. Чињеница је, додуше, да су комунисти тада за Васовог замјеника на листу ставили Баша Вулетића, обезбјеђујући тако да Васо гласају и федералисти, који су такође припадали Удруженој опозицији, али то не умањује значај побједи комуниста и избор Васо Алигрудича за предсједника општине.

Поред великог утицаја Партије на масе у Доњој Зети, побједи комуниста на општинским изборима 1936. године у великој мјери је допринио и веома велики углед породице Алигрудича, а особито популарност Васова. Васо је и због тога био један од најпопуларнијих личности, па је од Партије одређен да буде кандидат за предсједника општине, а поред тога имао је и високо образовање.

Избор како сада видим петорице комуниста за предсједнике општина на територији Црне Горе 1936. године представљао је за нас у толико већи успјех што је то, може се слободно рећи, био најкритичнији период Комунистичке партије у Црној Гори, па и у Југославији у предратном периоду. Крајем 1935. и почетком 1936. године дошло је до масовног хапшења комуниста у свим крајевима наше земље. Проваљене су многе организације. Од укупно око 4.500 чланова Партије колико је тада према

неким подацима бројила организација КПЈ, у затвору се нашло преко 1.030 – не рачунајући Словенију, за коју нема података.

Почетком 1936. године дошло је до велике провале у партијској организацији Црне Горе. Тада је похапшено око 300 чланова КПЈ, што је чинило око двије трећине укупног броја чланова КП у Црној Гори. У самој Зети тада су ухапшена тројица од осам чланова, колико је организација бројила.

Побједа комуниста на општинским изборима дошла је такође и свега пар мјесеци послје познатих Белведерских демонстрација, у којима је, према неким подацима, било 6 мртвих и 30 рањених другова, а око 100 их је било похапшено.

То је била година највећег полицијског терора и прогањања комуниста у Црној Гори, од стране режима бивше Југославије, па је та побједа била утолико већа и значајнија.

Тако је, упркос веома тешких услова, Васо Ивов Алигрудиф био један од петорице комуниста који су тада бирани за предсједника општине на територији Црне Горе, што је представљало изузетан успјех Партије за оне прилике.

У Рисну је тада за предсједника општине изабран познати револуционар и истакнути комуниста Никола Ђурковић, у Грахову Илија Миловић, у Доњој Зети са сједиштем у Голубовцима Васо Ивов Алигрудиф, а поред ових, видим да су комунисти тада победили и у Петровцу и Пољима колашинском. Додуше, нијесу дуго остали на тим дужностима. Већ крајем марта или почетком априла 1937. године, група од седам добровољаца из Зете покушала је да бродом пође у Шпанију, међу којима је био и Васо. Послје хапшења у Чању, код Сутомора, Васо је суспендован са дужности предсједника општине, а на мјесто њега дошао је Божо Вулетић, који је до рата остао на тој дужности.

Огромни су били улога и значај Васа Алигрудифа за комунистички покрет у Зети, како у предратном периоду тако и у периоду рата, све до његове јуначке погибије априла мјесеца 1942. године.